EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 11.7.2024
COM(2024) 293 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

koostalitlusvõimet käsitlevate määruste täielikuks rakendamiseks tehtavate ettevalmistuste seisu kohta vastavalt määruse (EL) 2019/817 artikli 78 lõikele 5 ja määruse (EL) 2019/818 artikli 74 lõikele 5

1. Sissejuhatus

Koostalitlusvõime raamistiku loomise määrused,[1] millega kehtestati Euroopa otsinguportaali (ESP), ühise biomeetrilise võrdlemise teenuse (sBMS), ühise isikuandmete hoidla (CIR), mitme identiteedi detektori (MID) ning aruandluse ja statistika keskhoidla (CRRS) jaoks arendamise, andmekäitluse ja seire õigusnormid, jõustusid 11. juunil 2019. Koostalitlusvõime pakub ELi IT-arhitektuurile mastaabisäästu, samuti tõhususeeliseid rände, piiride ja julgeoleku valdkonnas ning võimaldab andmebaaside kokkuühenduse kaudu pakkuda uusi funktsioone, ilma et oleks vaja koguda rohkem andmeid. Nende funktsioonide hulka kuuluvad identiteedipettuste tõhusam avastamine, uued vahendid, et tuvastada kolmandate riikide kodanikke, kellel pole nõuetekohaseid isikut tõendavaid dokumente, ning kiire ja tõhus viis teha terrorikuritegude või muude raskete kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks või uurimiseks süsteemiüleseid kontrolle. ELi infosüsteemide koostalitlusvõime sisaldab ka andmekvaliteedi kontrolli mehhanismide kehtestamist, et tõkestada, avastada ja lahendada andmekvaliteediga seotud probleeme, hõlbustades liidul täita andmekaitsealastest õigusaktidest tulenevat positiivset kohustust tagada süsteemidesse sisestatud andmete täpsus ja ajakohasus.

Määrustega antakse komisjonile volitus koos Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Ametiga (eu-LISA) jälgida ja hinnata rakendamise seisu. Kooskõlas nende nõuetega esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruste täielikuks rakendamiseks tehtavate ettevalmistuste seisu kohta aastaaruanded. Käesolev neljas aruanne hõlmab ajavahemikku 2022. aasta oktoobrist kuni 2023. aasta novembrini.

Määruste rakendamine sõltub sellest, et nõuetekohaselt rakendataks aluseks olevad süsteemid, mis kuuluvad koostalitlusvõime raamistikku. Kuigi eu-LISA töövõtja hilinemine riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi (edaspidi „EES“) tsentraalse üleandmisega on määruste nõuetekohase rakendamise seisukohast endiselt riskitegur, kannavad eu-LISA parandusmeetmed juba vilja. Tänu ameti asutud sammudele oli võimalik jätkata tööd senise töövõtjaga ja leida lahendusi projekti rakendamise probleemidele. EESi minimaalse elujõulise toote[2] edukas väljalase on otsustav samm EESi kasutuselevõtu suunas. Lisaks kiitis justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2023. aasta oktoobris

[1] Määrus (EL) 2019/817, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik piiride ja viisade valdkonnas ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1726 ja (EL) 2018/1861 ning nõukogu otsuseid 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK, ja määrus (EL) 2019/818, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik politsei- ja õiguskoostöö, varjupaiga ja rände valdkonnas ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1726, (EL) 2018/1862 ja (EL) 2019/816. Aruandes nimetatakse kõnealuseid määrusi lihtsalt määrusteks.

[2] 2023. aasta mais töötas eu-LISA välja uue kriisilahendusstrateegia, milleks suurendati suhtlust projektikonsortsiumi tegevjuhtidega, et tagada nende pühendumus ja vahendite eraldamine, ning võeti üle järk-järgult hoogu koguv rakendamine, suurema varuga ajakava ja paindlikumad töömeetodid. eu-LISA haldusnõukogu heaks kiidetud uue minimaalse elujõulise toote lähenemisviisi eesmärk on stabiliseerida EESi rakendamist, keskendudes aspektidele, mis annaksid lõppkasutajatele lisaväärtust ja kiirendaks ettevalmistusi. Minimaalse elujõulise toote esimene väljalase 2023. aasta juuli lõpus oli kriisilahendusstrateegia esimene samm. Edasiste sammudega keskendutakse toote kvaliteedi parandamiseks liikmesriikide testimistegevuse jätkamisele ja minimaalse elujõulise toote täiustamisele.

heaks uue lainetena rakendamise tegevuskava, mille järgi võetakse ELi infosüsteemid ja koostalitluse komponendid kasutusele neljas järjestikuses laines (esimene laine 2024. aasta teises pooles, teine laine 2025. aasta esimeses pooles, kolmas laine 2025. aasta keskel ja neljas laine 2026. aasta lõpus). Lainetena rakendamine pakub kõigile sidusrühmadele järgmiste aastate edasise tegevuse kohta neile hädasti vajalikku selgust.

Samal ajal jätkatakse liikmesriikides, Schengeni lepinguga ühinenud riikides ja ELi asutustes tööd koostalitlusvõimet käsitlevate määruste rakendamiseks. Kuna kõik sidusrühmad peavad koostalitlusvõime projektis töötama koordineeritult, et üheski liikmesriigis ei tekiks kõiki liikmesriike mõjutavaid viivitusi, jälgib komisjon tähelepanelikult iga liikmesriigi valmisolekut võtta koostalitluse komponendid kasutusele ja toetab seda.

2. Koostalitlusvõime raamistiku süsteemide seis

Koostalitlusvõime raamistiku raames saavad hiljuti loodud koostalitluse komponentide ja statistilise aruandluse vahendi kaudu omavahel infot vahetada uued ELi suuremahulised infosüsteemid, riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem (EES),[3] Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS),[4] kolmandate riikide kodanike suhtes kohaldatava Euroopa karistusregistrite infosüsteem (ECRIS-TCN),[5] juba olemasolevad, kuid läbivaadatud ELi infosüsteemid – Schengeni infosüsteem (SIS)[6] ja viisainfosüsteem (VIS)[7] ning Eurodac. Eespool kirjeldatud ajakava edeneb uute ja läbivaadatud ELi infosüsteemide järk-järgult kasutusele võtmisel praegu heas tempos.

---

[3] Määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeeluandmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20).

[4] Määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse ELi reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1).

[5] Määrus (EL) 2019/816, millega luuakse kesksüsteem nende liikmesriikide väljaselgitamiseks, kellel on teavet kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta, et täiendada Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS-TCN), ning muudetakse määrust (EL) 2018/1726 (ELT L 135, 22.5.2019, lk 1).

[6] Määrus (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks (ELT L 312, 7.12.2018, lk 1);
määrus (EL) 2018/1861, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006 (ELT L 312, 7.12.2018, lk 14);
määrus (EL) 2018/1862, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalases koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 210/261/EL (ELT L 312, 7.12.2018, lk 56).

[7] Määrus (EL) 2021/1134, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EÜ) nr 810/2009, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1860, (EL) 2018/1861, (EL) 2019/817 ja (EL) 2019/1896 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK, et reformida viisainfosüsteemi (ELT L 248, 13.7.2021, lk 11).

7. märtsil 2023 jõuti olulise verstapostini: koostalitlusvõime raamistiku esimese elemendina hakkas tööle uuendatud SIS. Uuendused, mis pakuvad uut liiki hoiatusteateid, rohkem andmekategooriaid ja tõhustatud koostööfunktsioone, parandavad Schengeni ala julgeolekut ja piirihaldust. See on võimalik tänu täiendavatele vahenditele, millega võidelda kuritegevuse ja terrorismi vastu, leida kadunud isikuid ja kaitsta haavatavaid isikuid. Samuti võimaldavad need ära hoida ja tõkestada ebaseaduslikku rännet ning kaitsta kodanike õigusi. 25. juulil 2023 hakkas SISi kasutama Küpros, millest sai seega 31. liikmesriik, kes selle kasutusele võttis.

EESi töölerakendamise ettevalmistamiseks on vastu võetud 15 rakendusakti ja delegeeritud õigusakti[8]. Kuigi projekti edenemisel on esinenud märkimisväärseid viivitusi, on süsteemi rakendamine jõudnud lõpusirgele nii kesk- kui ka riiklikul tasandil. Projekti viivituste ületamiseks eu-LISA välja töötatud kriisilahendusstrateegia on juba vilja kandnud. EESi minimaalse elujõulise toote edukas väljalase on esimene oluline samm, mis võimaldab süsteemi tehnilist ja tavapärase kasutuse testimist. Komisjon arutas eu-LISA ja liikmesriikidega ettevaatusabinõusid, millega ennetada piiripunktides EESi kasutulevõtul tekkida võivaid probleeme, ning Frontex töötab samal ajal välja mobiilirakendust, mis võimaldab kolmandate riikide kodanike andmete eelregistreerimist. Liikmesriikidega on riiklike ametiasutuste koolitamise toetamiseks juba jagatud EESi praktilist käsiraamatut. Selleks, et välispiiridel uute menetluste mõistmist hõlbustada, pannakse lisaks tööle reisijatele mõeldud teavet sisaldav EESi veebisait ning valmistatakse ette EESi töölerakendamisega paralleelset korraldatavat teabekampaaniat. EES ja sBMS on nüüd arvatud koostalitlusvõime raamistiku rakendamise esimesse lainesse ning need peaks kasutusele võetama 2024. aasta teises pooles.

ETIASega seotud rakendustegevus on pooleli. 31 rakendusaktist ja delegeeritud õigusaktist, mis oli vaja vastu võtta, on vastu võtmata veel viis õigusakti, sealhulgas kolm õigusakti, mis on praegu vastuvõtmise eelsel viimistlemisel. Ülejäänud kaks delegeeritud õigusakti (üleminekuperioodi ja ajapikenduse kestuse kohta) saab vastu võtta alles siis, kui ETIAS on tööd alustanud. Valmistatakse ette üldist teavituskampaaniat, sh spetsiaalset ETIASe veebisaiti, et anda Euroopasse reisijatele õigeaegselt asjakohast teavet uute reisinõuete kohta. ETIAS on koos Euroopa otsinguportaali ja ühise isikuandmete hoidlaga arvatud teise lainesse, kus peaks kasutuselevõtt toimuma 2025. aasta esimeses pooles.

ECRIS-TCN-süsteemi arendamine edeneb. Vastu on võetud rakendusakt, millega sätestatakse tehnilise arendamise ja rakendamise meetmed seoses kesksüsteemiga nende liikmesriikide väljaselgitamiseks, kellel on teavet kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta. eu-LISA rakendab praegu seda süsteemi. ECRIS-TCN koos Euroopa otsinguportaali, ühise isikuandmete hoidla ja ECRIS-TCNi jaoks mõeldud sBMSiga hakkavad tööle kolmandas laines, mis on ette nähtud 2025. aasta keskpaigaks.

Viisainfosüsteemi läbivaatamisega seotud töö on käinud alates muutmismääruse (EL) 2021/1134 vastuvõtmisest. Praegu keskendutakse läbivaadatud VISi arendamiseks vajalike teiseste

[8] Komisjonis koostatakse praegu rakendusakti, milles sätestatakse ametiasutuste loetelude keskse haldamise funktsiooni käsitlevad eeskirjad, mida kohaldatakse nii riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi kui ka viisainfosüsteemi suhtes.

õigusaktide ettevalmistamisele. 12 õigusaktist on vastu võetud kuus. Läbivaadatud VIS ja mitme identiteedi detektor, mis on koostalitlusvõime viimane komponent, hakkavad tööle neljandas etapis (2026. aasta teine pool). Mitme identiteedi detektori üleandmisega algab direktiivi üleminekuperiood[9].

Määrusi kohaldatakse ka läbivaadatud Eurodaci suhtes[10].

3. Koostalitlusvõime rakendamise seis komisjonis

Määrustega antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte ja rakendusakte määruste teatavate üksikasjalike tehniliste aspektide täiendamiseks ja rakendamiseks. Mõni neist aktidest on vajalik, et eu-LISA saaks täielikult alustada komponentide kavandamist ja arendamist üldises süsteemide struktuuris, eriti kuna selleks tuleb koostada tehnilised kirjeldused ja valmistada ette hankemenetlused, et oleks võimalik töötada koos töövõtjatega. Muid akte on vaja selleks, et sätestada tehnilised eeskirjad, millega lihtsustatakse asjaomaste asutuste tegutsemist kohapeal, näiteks tüüpvormide kasutuselevõtu ja turvaintsidentide lahendamiseks vajaliku koostöökorra kaudu.

Õigusaktid võetakse vastu tihedas koostöös liikmesriikide ja asjaomaste ametitega, samuti Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukoguga ning neid arutatakse selleks loodud komiteedes ja eksperdirühmades. Kõik koostalitlusvõime arendamiseks vajalikud õigusaktid on vastu võetud (kolm delegeeritud õigusakti ja kümme rakendusakti). Muudetud VISi määruse,[11] VISist tulenevate muudatuste määruse[12] ja ETIASest tulenevate muudatuste määruste[13] vastuvõtmise

[9] Määruse (EL) 2019/817 artikkel 69 ja määruse (EL) 2019/818 artikkel 65.

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1358, millega luuakse biomeetriliste andmete võrdlemise Eurodac-süsteem, et kohaldada tulemuslikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2024/1351 ja (EL) 2024/1350 ja nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ ning tuvastada ebaseaduslikult riigis viibivad kolmanda riigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud, ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli päringuid andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/818 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 603/2013.

[11] Määrus (EL) 2021/1134, et reformida viisainfosüsteemi (ELT L 248, 13.7.2021, lk 11).

[12] Määrus (EL) 2021/1133 seoses tingimuste kehtestamisega juurdepääsu saamiseks muudele ELi infosüsteemidele viisainfosüsteemi kasutamise eesmärgil (ELT L 248, 13.7.2021, lk 1).

[13] Määrus (EL) 2021/1150, millega muudetakse määrusi (EL) 2018/1862 ja (EL) 2019/818 seoses Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi tarbeks muudele ELi infosüsteemidele juurdepääsu tingimuste kehtestamisega (ELT L 249, 14.7.2021, lk 1);
määrus (EL) 2021/1151, millega muudetakse määrusi (EL) 2019/816 ja (EL) 2019/818 seoses Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi tarbeks muudele ELi infosüsteemidele juurdepääsu tingimuste kehtestamisega (ELT L 249, 14.7.2021, lk 7);
määrus (EL) 2021/1152, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1860, (EL) 2018/1861 ja (EL) 2019/817 seoses Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi tarbeks muudele ELi infosüsteemidele juurdepääsu tingimuste kehtestamisega (ELT L 249, 14.7.2021, lk 15).

tõttu 7. juulil 2021 tuli läbi vaadata kolm õigusakti[14]. Uusi tekste peetakse nüüd stabiilseks ja arvatavasti võetakse need peagi lõplikult vastu. Määrustega antakse komisjonile viieks aastaks õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte. EESi projekti tõttu tekkinud viivituste ja kaasneva mõju tõttu koostalitluse komponentide töölerakendamisele on komisjon taotlenud õiguste delegeerimise pikendamist. See on ainus viis tagada, et Euroopa otsinguportaali[15] jaoks ette nähtud üleminekuperioodi ja mitme identiteedi tuvastamise[16] üleminekuperioodi saaks vajaduse korral pikendada.

Määruse (EL) 2019/817 artikli 77 ja määruse (EL) 2019/818 artikli 73 kohaselt on komisjonile antud ka ülesanne teha kättesaadavaks koostalitluse komponentide rakendamise ja haldamise praktiline käsiraamat. Käsiraamat on väga oluline, et ELi infosüsteemide (nt piiri-, viisa-, immigratsiooni- ja õiguskaitseasutused) kasutajate toetuseks oleks välja töötud kasutajasõbralikud juhised koostalitlusvõime kaudu kättesaadavaks tehtud funktsioonide kasutamise kohta. Käsiraamatu koostab komisjon tihedas koostöös liikmesriikide, eu-LISA, Europoli, Frontexi ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga. Aruandeperioodil korraldati seitse eksperdirühma koosolekut ja kolm ekspertide rühma ühist koosolekut, et edendada ühist arusaama ning töötada välja käsiraamatusse lisatavad standardmenetlused ja soovitused. Koostalitlusvõime praktilise käsiraamatu esimene versioon peaks valmima 2024. aasta keskpaigaks.

Komisjon töötab välja ka käsiraamatute digitaalse ja hõlpsasti navigeeritava versiooni, et arvestada ELi infosüsteemide kasutajate üha kompleksema töökeskkonnaga. Kuna lisatud on selliseid funktsioone nagu käsitsi kontrollimist nõudvad lingid, peavad kasutajad tegema toiminguid, mis mõnikord hõlmavad korraga mitut infosüsteemi ja koostalitluse komponenti. Praegu loomisel olev veebipõhine levitamisvahend[17] seob omavahel kõik käsiraamatu jaotised, et kasutajad saaksid käsiraamatus navigeerida süsteemi (nt EES või ETIAS) või lõppkasutaja (nt piirivalve- või politseiametniku) vaates. Olenevalt kasutajate rollist filtreeritakse teavet ja menetlusi, et kuvada ainult selle konkreetse kasutaja jaoks asjakohast teavet. SISi, EESi, ETIASe ja koostalitlusvõime käsiraamatud tehakse levitamisvahendis kättesaadavaks 2024. aasta teiseks kvartaliks.

4. Koostalitlusvõime rakendamise seis liikmesriikides ja liidu asutustes

Määrustega on kehtestatud juhtimisraamistik, mille moodustavad koostalitlusvõime programminõukogu[18] ja koostalitlusvõime nõuanderühm,[19] et tagada koostalitluse komponentide ja vahendite nõuetekohane kavandamine ja arendamine. Mõlemad organid kuuluvad eu-LISA alla

[14] C(2021)4982, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/817 üksikasjalike eeskirjadega aruandluse ja statistika keskhoidla toimimise kohta; C(2021)5052, millega sätestatakse Euroopa otsinguportaali kasutajaprofiilide tehnilised reeglid, ja C(2021)6176, millega kehtestatakse tehnilised reeglid eri ELi infosüsteemide andmete vaheliste linkide loomiseks.

[15] Määruse (EL) 2019/817 artikli 67 lõige 2 ja määruse (EL) 2019/818 artikli 63 lõige 2.

[16] Määruse (EL) 2019/817 artikli 69 lõige 8 ja määruse (EL) 2019/818 artikli 65 lõige 8.

[17] Levitamisvahend on komisjoni IT-talituse (DIGIT) hallatav veebisait, millele on juurdepääs ainult nende süsteemide kasutajaskonnal, mille kohta käsiraamatud käivad.

[18] Määruste (EL) 2019/817 ja (EL) 2019/818 artikli 54 lõige 4.

[19] Määruse (EL) 2019/817 artikkel 75 ja määruse (EL) 2019/818 artikkel 71.

ning komisjon on mõlema liige. Nendes organites arutatakse määruste tehnilist rakendamist ning edusamme jälgitakse liikmesriikide ja asjaomaste ELi asutuste tasandi tehniliste ettevalmistuste kohta kord kuus / kahe kuu tagant saadetavate küsimustikega.

Selleks et hinnata rakendamise seisu tehnilistest ettevalmistustest laiemalt, korraldab komisjon korrapäraselt ELi piiride, rände ja julgeoleku infosüsteemide uue struktuuri rakendamise teemalisi foorumeid. Enne foorumi toimumist saadetakse kõigile liikmesriikidele ja asjaomastele ELi ametitele küsimustik, et hinnata rakendamise taset. Aruandeperioodil korraldas komisjon kaks foorumit (detsember 2022 ja november 2023) ja lasi täita kaks küsimustikku (november 2022 ja aprill 2023).

On näha, et mõned vähesed liikmesriigid on teistest ees, kuid ülejäänud liikmesriikide edusammud on tagasihoidlikumad. See ei ole veel murettekitav, kuid seda jälgitakse tähelepanelikult, et tagada kõigi liikmesriikide õigeaegne valmisolek. 2023. aasta aprilli küsimustikus keskenduti esimest korda ka sammudele, mis on astutud riiklikul tasandil selleks, et olla valmis ELi eri infosüsteemide andmete vaheliste linkide käsitsi kontrollimiseks, mis on asjaomaste ametiasutuste jaoks nende praeguse tavapärase tegevusega võrreldes suurim muudatus. Umbes kolmandik liikmesriikidest ja Schengeni lepinguga ühinenud riikidest on alustanud sel eesmärgil riikliku tarkvara väljatöötamist. Mitu liikmesriiki eelistab, et eu-LISA töötaks sel eesmärgil välja keskse vahendi, ning aruandlusperioodi jooksul esitati asjakohane taotlus. Lisaks kavandavad mitmed liikmesriigid mingil tasemel tsentraliseerimist, et käsitsi kontroll käiks tõhusamalt, mis on komisjoni hinnangul tervitatav samm.

Komisjon jälgib jätkuvalt liikmesriikide edusamme rakendamisel, et teha varakult kindlaks võimalikud probleemsed valdkonnad ning tagada valmisolek ELi infosüsteemide töölerakendamiseks ja nende koostalitlusvõime. Aruandeperioodil korraldas komisjon eu-LISA toel 56 kohtumist liikmesriikide, Schengeni lepinguga ühinenud riikide, ELi asutuste ja vedajatega.

5. Koolitusvajadused

Aruandeperioodil toetas komisjon CEPOLi[20] koolitusi koostalitlusvõime alal. Aruandeperioodil korraldati kuus kursust. Kolm veebiseminari selle kohta, kuidas koostalitlusvõimet kasutades hõlbustada õiguskaitseasutuste juurdepääsu andmetele, kolm nädalast kursust, kaks koostalitlusvõime määruste teemalist üldkursust ning üks erikursus mitme identiteedi detektori ja sellega seotud toimingute kohta.

Läbivaadatud ja uute ELi infosüsteemide kasutuselevõtuga seotud viivitused ja ajakava muudatused mõjutavad ka koostalitlusvõimekoolituse ajakava. See on eriti oluline mitme identiteedi detektori kasutuselevõtmist ettevalmistava koolituse puhul. Mitme identiteedi detektor on kasutusele võetavatest koostalitluse komponentidest viimane, kuid selle mõju on liikmesriikides ja Frontexis tavapärasele tegevusele suurim. Lõppkasutajate nõuetekohaseks

[20] Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet.

ettevalmistamiseks korraldab CEPOL kursusi, milles keskendutakse mitme identiteedi detektori protsessile ja linkide haldamisele.

Komisjon töötab selle koolitustegevuse toetuseks välja koostalitlusvõime koolitusmaterjale. Praegu on väljatöötamisel üksikasjalik koolitusprogramm, mis hõlmab kõiki koostalitlusvõime aspekte, samuti lühemaid ja kohandatud koolitusi eri kasutajaskondadele.

6. ELi rahalised vahendid

Aruandlusperioodi kestel tehtud kulutused on finantsselgituses prognoositud summadest väiksemad ja seni ei ole kindlaks tehtud ülekulutamise ohtu. eu-LISA viimase koostalitlusvõime eduaruande[21] kohaselt on töövõtjatele välja makstud 32,5 miljonit eurot ning arendus- ja rakendusmeetmete jaoks on seni sõlmitud lepinguid 60,6 miljoni euro ulatuses.

Liikmesriike julgustatakse neile Sisejulgeolekufondi 2014.–2020. aasta programmide raames kättesaadavaks tehtud vahendeid kuni kulude rahastamiskõlblikkuse tähtaja lõppemiseni 30. juunil 2024 täielikult ära kasutama. Samuti julgustatakse liikmesriike kasutama ELi infosüsteemide koostalitlusvõime arendamiseks ja edasiseks rakendamiseks vahendeid, mis on piirihalduse ja viisapoliitika rahastu meetmetest rahastatavate ELi infosüsteemide koostalitlusvõime edasi arendamiseks ja rakendamiseks nende programmide raames kättesaadavaks tehtud.

7. Järeldus

Koostalitlusvõime rakendamine on hädavajalik, et luua uutele ja ajakohastatud ELi infosüsteemidele parem IT-taristu, mis mitte ainult ei hõlbusta piiri-, viisa-, immigratsiooni- ja õiguskaitseasutuste kiiremat, tõhusamat ja süsteemsemat juurdepääsu andmetele, vaid võimaldab igal aastal Euroopa Liitu külastavate miljonite kolmandate riikide kodanike ka sujuvamat ja turvalisemat piiriületust.

Aruanne näitab stabiilseid edusamme ajavahemikul 2022. aasta oktoobrist kuni 2023. aasta novembrini. Komisjon on koostalitlusvõime raamistikuga seotud kolme muudetud ja delegeeritud õigusakti[22] vastuvõtmisega lõpusirgel. Koostalitluse komponentide rakendamise ja haldamise praktilise käsiraamatu väljatöötamine on edenenud piisavalt hästi, et esimene versioon peaks valmima 2024. aasta keskpaigaks, ning edenenud on ka koostalitluse käsiraamatu ja muude käsiraamatute veebipõhise levitamisvahendi loomine. Määruste liikmesriikides rakendamisel on näha, et mõned vähesed liikmesriigid on teistest ees ja suur arv liikmesriike on teinud tagasihoidlikumaid edusamme. See ei ole veel murettekitav, kuid olukorda on vaja hoolikalt jälgida.

Kohustusel kontrollida mitme identiteedi detektori loodud linke käsitsi leitakse olevat mõjutatud ametite tavapärasele tegevusele märkimisväärne mõju. Valmisolekutasemete esimese põhjaliku

[21] Kaheksas eduaruanne koostalitlusvõime arendamise kohta määruse (EL) 2019/817 artikli 78 lõike 2 ja määruse (EL) 2019/818 artikli 74 lõike 2 kohaselt (2023–215).

[22] C(2021)4982, C(2021)5052 ja C(2021)6176. Täpsed pealkirjad on kirjas joonealuses märkuses nr 14.

uurimise tulemused olid positiivsed ja näitasid, et liikmeriikides tehakse jõupingutusi uute kohustuste arvesse võtmiseks, kuid ettevalmistused ei ole kaugeltki lõpule viidud. Kuigi koostalitluse komponentide, eelkõige mitme identiteedi detektori töölehakkamise uus kuupäev võimaldab ettevalmistuseks veidi lisaaega, ei tohiks projekti hoog seetõttu raugeda.

Komisjon jätkab edusammude tähelepanelikku jälgimist ja määruste rakendamisega seotud riskide hindamist. Komisjon jätkab pidevat suhtlust kõigi asjaomaste sidusrühmadega, et koordineerida ja jälgida meetmeid, teha kindlaks võimalikud probleemsed valdkonnad, vähendada koostalitlusvõime rakendamisega seotud riske ning toetada kõigi projektide õigeaegset ja tulemuslikku elluviimist kooskõlas kokku lepitud ajakavaga. Ka hoiab komisjon iga-aastase aruandluse ning komisjoni komiteede ja eksperdirühmade menetluste kaudu nõukogu ja Euroopa Parlamenti kursis tehtud edusammudega.